

Dievai

Iš pradžių viešpatavęs Chaosas. Iš jo gimė pirmosios kartos dievai – Gaja („žemė“), Niktė, Tartaras, Erebas, Erosas; iš Gajos gimė Uranas ir Pontas.

Antrąją dievų kartą sudarė Gajos vaikai (tėvai – Uranas, Pontas ir Tartaras), tarp jų titanai ir titanidai. Trečioji dievų karta buvo Olimpo dievai.

Kaip ir jų kaimynai, graikai tikėjo į daugybę dievų, į visą dievų panteoną. Kiekviena dievybė globojo atskirą gyvenimo sritį, pavyzdžiui, Afroditė buvo meilės ir grožio deivė, o Arėjas – karo dievas. Kai kurios dievybės, kaip Dionisas ar Apolonas turėjo daugiau funkcijų ir buvo daugialypės asmenybės. Sunku būtų suskaičiuoti daugybę vietinių dievybių, kurios buvo garbinamos vienaip ar kitaip su jomis susijusiose vietose: upių dievai, uolų ir šaltinių nimfos. Labai gerbiami buvo ir vietinių didvyrių kapai. Nors buvo šimtai būtybių, kurias būtų galima pavadinti dievais ir didvyriais, jie dažniausiai buvo garbinami tik vienoje vietovėje ar festivalyje, o didžiosios šventyklos buvo statomos dažniausiai galingiesiems: Olimpo dievams, Herakliui, Asklepiui ir, kai kur, Helijui. Dauguma regionų ir miestų turėjo vietinių, kitur nesutinkamų legendų apie dievybes, savitus ritualus, apeigas, kuriomis pagerbdavo dievus.

Olimpo kalnas ir Olimpo dievai

Senovės Graikija

Graikų mitologija

Graikų mitologija sudaryta iš daugybės pasakojimų apie graikų dievus ir didvyrius. Šie pasakojimai sklido iš lūpų į lūpas. Dėl tikslių rašytinių šaltinių nebuvimo, graikų mitologijos tyrinėtojai bandydami atkurti visus mitus dažnai naudojami išlikusiais atvaizdais, vazų piešiniais.

Graikų mitologijos apimtis ir įvairovė yra milžiniška. Iš jos mes galime sužinoti apie baisius dievų nusikaltimus, žiaurų Trojos karą ir netgi vaikiškas Hermio išdaigas. O suskaičiuoti visas mitines būtybes beveik neįmanoma.

Įvairiose legendose, pasakojimuose, himnuose senovės graikų dievai išvaizda nesiskyrė nuo žmonių, išskyrus keletą chimeriškos prigimties būtybių (pvz.: Sfinksas), kurie yra kilę iš Artimųjų Rytų. Daug graikų dievybių turi gimimo mitus, bet tuo pačiu jie yra nesenstantys. Dievai yra beveik nesužeidžiami, nesergantys, gali pasiversti nematomais, gali akimirksniu nukeliauti didžiulius atstumus, gali kalbėti per žmones, jiems žinant ir ne. Kiekvienas turi išskirtinę išvaizdą, savo globojamą sritį, charakterį, pomėgius, tačiau šie aprašymai yra kilę iš daugybės archajiškų pasakojimų, kurie ne visada sutampa.

Graikų mitologijos šaltiniai

Graikiškas žodis mythologia yra sudarytas iš dviejų žodžių:

- mytho – kuris senovinėje, Homero laikų kalboje apytiksliai reiškė „ritualizuotas kalbos aktas“,
- logos – kuris klasikinėje graikų kalboje reiškia „įtikinamas pasakojimas, argumentas“.

Yra keletas pirminių šaltinių, iš kurių mes galime tyrinėti graikų mitologiją:

- Istorikų darbai, bene garsiausias iš jų pirmas darnus ir sistemingas graikų religijos apibendrinimas – Herodoto darbai, Vergilijaus „Teogonija“, geografų veikalai (Pauzanijus, Strabonas), kurie keliavo po Graikiją ir užsirašinėjo pasakojimus girdėtus įvairiuose miestuose.
- Mitografų darbai;
- Senosios ir klasikinės Graikijos laikų poezija:
- Homero „Iliada“, „Odiseja“ ir himnai;
- Aischilo, Sofoklio, Euripido ir Aristofano dramos veikalai;
- Pindaro ir Bakchilido choriniai himnai;
- Heleninio ir senovės Romos periodo poezija.

Chronologija

Graikų mitologija turi tik apytiksle vidinę chronologiją. Dėl šaltinių pateikiamų duomenų nesutapimo neįmanoma tiksliai nustatyti įvykių eiliškumo. Mitologija skirstoma į tris pagrindinius etapus:

- Dievų amžius.
- Amžius, kai žmonės ir dievai gyveno kartu.
- Didvyrių amžius, kai dievų veikla buvo ribota.

Šiuolaikiniams graikų mitologijos tyrinėtojams bene įdomiausias yra dievų amžius, tuo tarpu senovės ir klasikinės Graikijos laikų autoriai pirmenybę teikė didvyrių amžiui: Homero „Odiseja“ ir „Iliada“ pasakoja apie neįtikėtinus didvyrių nuotykius.

